

ZASADY SPORZĄDZANIA PRZYPISÓW BIBLIOGRAFICZNYCH

ORAZ

TWORZENIE BIBLIOGRAFII ZAŁĄCZNIKOWEJ

Integralną częścią pracy dyplomowej i pracy magisterskiej są:

- przypisy bibliograficzne,
- bibliografia załącznikowa.

Wchodzą one w skład aparatu naukowego dokumentującego podstawę źródłową wykorzystaną do napisania pracy.

Przypis bibliograficzny to wydzielony fragment tekstu, który zawiera opis bibliograficzny cytowanego dosłownie lub sparafrazowanego innego tekstu. Jego poszczególne elementy pozwalają na jednoznaczną identyfikację dokumentu, który został zacytowany lub wykorzystany w tekście pracy. Przypisy mogą się odnosić do:

- pojedynczych wyrazów,
- całych fragmentów tekstu,
- cytatów.

Miejsce przypisu w tekście

Przypisy umieszczane są u dołu strony, wówczas treść przypisu widoczna jest na dole tej samej kartki. Przypis połączony jest z tekstem za pomocą odsyłacza wyrażonego cyfrą arabską umieszczoną w marginesie górnym tuż za tekstem. Numeracja jest ciągła. Każdy kolejny przypis uzyskuje kolejny numer, bez względu na stronę na której się znajduje. Umieszczane są przed znakiem interpunkcyjnym – np. kropką czy spacją. Wyjątkiem są cudzysłów, znak zapytania i wykrzyknik, gdzie numer przypisu stawiany jest po znaku.

Przykład

Problem podjął F.W. Korn¹.

Ten typ terapii daje szansę na wykorzystanie „potencjału kreatywności”².

Jeśli jesteście gotowi, to zaczynamy!³.

Bibliografia załącznikowa nazywana również *kryptografią* lub *literaturą przedmiotu*, to wykaz dokumentów (książki, artykuły w czasopismach, dokumenty urzędowe, zasoby informacji elektronicznej) wykorzystanych przy pisaniu pracy. W interpretacji **Normy PN-ISO 690 : 2012** bibliografia załącznikowa, to wykaz przypisów, które zastosowano w tekście pracy. Przypisy bibliograficzne są tożsame z bibliografią załącznikową – tworzą bibliografię.

Miejsce bibliografii załącznikowej w pracy

Bibliografię załącznikową należy umieszczać:

- na osobnej stronie, rozpoczynając tytułem – Bibliografia lub Literatura cytowana,
- po tekście głównym oraz materiałach uzupełniających typu aneksy,
- przed materiałami informacyjno-pomocniczymi np. indeksami, streszczeniami i spisem treści.

Porządkowanie opisów bibliograficznych

- opisy bibliograficzne porządkuje się w układzie alfabetycznym według pierwszego elementu opisu: nazwiska autora/redaktora lub pierwszego wyrazu tytułu,
- poszczególne opisy nie są numerowane,
- w przypadku porządkowania kilku pozycji tego samego autora obowiązuje kolejność: pozycje indywidualne twórcy, następnie prace współautorskie,
- kilka publikacji tego samego autora porządkuje się alfabetycznie według pierwszego wyrazu rozpoczynającego tytuł publikacji,
- w obrębie jednego opisu bibliograficznego kolejne wiersze drugi i następne rozpoczynane są od wcięcia.

Przykład

Lewandowicz-Nosal G., *Książki dla najmłodszych: od zera do trzech: poradnik*.

Warszawa: Wydawnictwo SBP, 2011. ISBN 978-83-61464-72-3.

Lewandowicz-Nosala G., *Od czterech do sześciu: książki dla przedszkolaka*.

Warszawa: Wydaw. SBP, 2012. ISBN 978-83-61464-62-4.

Molicka M., *Bajki terapeutyczne dla dzieci*. Poznań: Media Rodzina, 1999. ISBN 83-85594-89-2.

Molicka M., *Biblioterapia i bajkoterapia: rola literatury w procesie zmiany rozumienia świata społecznego i siebie*. Poznań: Media Rodzina, 2011. ISBN 978-83-7278-556-5.

Papuzińska J., *Inicjacje literackie: problemy pierwszych kontaktów dziecka z książką*.

Warszawa: Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, 1988. ISBN 83-02-00532-0.

Pertler C., Pertler R., *Baśnie w przedszkolu: bajkoterapia w pracy z dziećmi*. Kielce: Wydawnictwo Jedność, 2012. ISBN 978-83-7660-175-5.

Układ bibliografii załącznikowej

Bibliografia załącznikowa może być jednym spisem zestawiającym wszystkie pozycje bibliograficzne.

Dopuszczalny jest również układ, w którym opisy bibliograficzne dzieli się ze względu na rodzaj źródła np.: akty prawne, opracowania, artykuły z czasopism, netografia.

W obrębie poszczególnych grup opisy porządkowane są zgodnie z wcześniej opisanymi zasadami.

RÓŻNICA POMIĘDZY PRZYPISEM BIBLIOGRAFICZNYM A BIBLIOGRAFIĄ ZAŁĄCZNIKOWĄ

W przypisie bibliograficznym odnoszącym się do publikacji zwartych podaje się stronę lub strony, z których przejęto informację. W bibliografii załącznikowej ta informacja jest pomijana.

W przypisie bibliograficznym publikacji niesamoistnej i artykułu w czasopiśmie podaje się stronę lub strony, z których pochodzi informacja. W bibliografii załącznikowej podaje się zakres stron, na których znajduje się cała publikacja.

OGÓLNE ZASADY TWORZENIA PRZYPISÓW BIBLIOGRAFICZNYCH

1. Normą na podstawie której tworzy się opisy bibliograficzne jest Polska Norma **PN-ISO 690:2012** *Informacja i dokumentacja. Wytyczne opracowania przypisów bibliograficznych i powołań na zasoby informacji*. Najnowsza norma z 2012 r. ma charakter zalecający, co oznacza, że jedynie rekomenduje ogólne ramy, na podstawie których należy określić reguły tworzenia przypisów.
2. Należy przyjąć jednolity system przypisów w zakresie:
  - wyboru poziomu szczegółowości opisu,
  - systemu interpunkcji,
  - użytych skrótów.
3. Przypis traktowany jest jak zdanie. Rozpoczyna się go od wielkiej litery i kończy kropką.
4. Klika pozycji bibliograficznych umieszczonych w jednym przypisie oddziela się średnikiem.
5. Dane użyte w przypisie bibliograficznym powinny być przejęte z autopsji z następujących części cytowanego dokumentu:
  - dokumenty drukowane: karta tytułowa, karta przedtytułowa, metryczka,
  - dokument w internecie: ekran tytułowy, strona główna witryny internetowej
  - dokument na CD-ROM: etykieta dysku.

SKRÓTY W PRZYPISACH BIBLIOGRAFICZNYCH

Skróty stosowane w przypisach bibliograficznych występują w dwóch wersjach językowych: polskiej i łacińskiej. W pracach dyplomowych rekomenduje się wersję skrótów w języku polskim.

dz. cyt. /op. cit. [łac. opus citatum] „dzieło cytowane” - gdy po raz kolejny cytowane jest dzieło już wcześniej wymienione. Należy przywołać tylko nazwisko i inicjał imienia a następnie użyć skrótu: **dz. cyt.**

Przykład (cytowanie po raz pierwszy)

Biliński L., *Prawo biblioteczne na co dzień*. Warszawa: Wydawnictwo SBP, 2006, s. 71.
ISBN 83-7178-456-3.

Przykład (cytowanie po raz kolejny)

Biliński L., dz. cyt., s. 15.

tamże / ibidem [lac.] „w miejscu już przytoczonym” - gdy następuje powołanie się na dzieło wymienione już w przypisie bezpośrednio poprzedzającym bieżący przypis

Przykład (cytowanie po raz pierwszy)

Biliński L., *Prawo biblioteczne na co dzień*. Warszawa: Wydawnictwo SBP, 2006, s. 71. ISBN 83-7178-456-3.

Przykład (cytowanie po raz kolejny na tej samej stronie pracy)

Tamże.

Przykład (cytowanie po raz kolejny na tej samej stronie pracy z podaniem strony cytowanej publikacji)

Tamże, s. 21.

zob. - gdy w tekście pracy przytoczono nie odwołanie czyjeś poglądy

tenże, taż, tychże „ten, ta, ci” - gdy w kolejno następujących po sobie przypisach cytuje się kilka publikacji tego samego autora

Przykład

Miodek J., *Ojczyzna polszczyzna dla uczniów*. Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Oświatowe, 1999, s. 27. ISBN 83-7251-347-3.

Tenże, *Słownik ojczyzny polszczyzny*. Wrocław: Europa, 2002, s.15. ISBN 83-7255-311-4.

por. „porównaj” - gdy informujemy, że zagadnieniem zajmowali się również inni autorzy lub gdy parafraza tekstu oryginalnego w istotny sposób zmienia jego treść

W: / In „w innej pracy” - skrót poprzedzający opis bibliograficzny dokumentu niesamoistnego – artykuł w publikacji zbiorowej/monografii

cytat za/ cyt. według „cytuję za” - gdy cytujemy „z drugiej ręki”, to znaczy powołujemy się na źródło cytowane w innej pracy

i in./ et al. [lac. et alli] „i inni/ i inne” - gdy w strefie odpowiedzialności autorskiej jest więcej niż trzech autorów

b. m./ s. l. [sine loco] „bez miejsca” - gdy w cytowanym dokumencie nie podano miejsca wydania

b.r./ s. a. [sine anno] „bez roku” - gdy w cytowanym dokumencie nie podano roku wydania
Wspomniana norma zaleca jednak podanie przybliżonej daty wydania poprzedzonej skrótem „ok.” np. [ok. 2017].

ELEMENTY OPISU BIBLIOGRAFICZNEGO W KOLEJNOŚCI PODAWANIA

I. DOKUMENTY SAMOISTNE

OPIS BIBLIOGRAFICZNY DLA KSIĄŻKI (książka drukowana i książka elektroniczna)

1) nazwa twórcy/twórców (odpowiedzialność autorska) – **element wymagany** (autor/autorzy (w ilości do trzech)/ redaktor (gdy jest wskazany w dokumencie np. na stronie tytułowej)

Zaleca się aby:

- nazwy (nazwisko autora/ redaktora) podawane było w szyku odwróconym, w kolejności: nazwisko i inicjał/inicjały imienia – ułatwia to sporządzanie indeksów,
- w przypadku dwóch lub trzech autorów nazwiska każdego z nich należy obowiązkowo podawać w kolejności występowania na stronie tytułowej, rozdzielając je przecinkami,
- dla dzieł czterech i więcej twórców po nazwie pierwszego twórcy należy podać skrót „i in.”,
- jeśli nie można ustalić nazwiska twórcy - opis rozpoczyna się od tytułu.

2) tytuł dokumentu - **element wymagany**

3) oznaczenie nośnika - **element wymagany** – w nawiasach kwadratowych dla książek elektronicznych, np. [CD], [CD-ROM], 4)

4) podtytuł - **element fakultatywny** - jeśli istnieje i uzupełnia tytuł

5) wydanie - **element wymagany** – tylko, jeśli jest to wydanie kolejne, np. Wyd. 2; Wyd. 3;

6) współtwórca- **element fakultatywny**, np. redaktor, skrót red.; tłumacz, skrót tł., - jeśli jest wyraźnie zaznaczony

7) miejsce wydania - **element wymagany**

8) wydawca - **element wymagany**

9) data wydania- **element wymagany**

10) data powołania - **element wymagany** – dla zasobów informacji online, która oznacza datę przeglądania dokumentu i ujmowana jest w nawiasy kwadratowe, np. [przeoglądany 30.06.2017]

11) tytuł i numer serii – **element wymagany**, jeśli publikacja jest częścią serii

12) numer znormalizowany ISBN- **element wymagany**, jeśli jest dostępny

13) dostępność i dostęp - **element wymagany** – w przypadku zasobów informacji online, podaje adres sieciowy lokalizacji dokumentu – zaleca się wyróżnić za pomocą wyrażenia „Dostępny w:”.

INTERPUNKCJA W OPISIE BIBLIOGRAFICZNYM

Norma nie definiuje zaleceń odnośnie interpunkcji. Jednak należy używać jednolitego systemu interpunkcji tak, aby każdy element opisu był wyraźnie oddzielony znakiem interpunkcyjnym lub krojem czcionki w sposób następujący:

- a) dla książki w wersji papierowej
- autorzy (autor, redaktor) oddzieleni - przecinkami
  - tytuł i podtytuł – kursywa
  - przed tytułem – przecinek

- przed podtytułem – dwukropek
- przed redaktorem – przecinek
- przed numerem tomu – kropka
- przed tytułem tomu – kropka
- przed wydaniem – kropka
- przed miejscem wydania – kropka
- przed wydawnictwem - dwukropek
- przed rokiem wydania – przecinek
- przed stronami – przecinek
- przed tytułem serii - kropka
- przed ISBN – kropka
- przed nawiasami kwadratowymi – spacja

b) dla publikacji elektronicznej

- data przeglądania – w nawiasach kwadratowych
- przed datą przeglądania – spacja
- przed warunkami dostępu – kropka
- przed rodzajem nośnika – spacja
- nośnik – w nawiasach kwadratowych
- tytuł i podtytuł – kursywą

c) dla wydawnictw ciągłych

- tytuł i podtytuł artykułu – kursywa
- przed tytułem czasopisma – przecinek
- tytuł czasopisma – w cudzysłowie
- przed rokiem - spacja
- przed numerem czasopisma – przecinek
- przed stronami – przecinek
- przed numerem ISSN - kropka

PRZYKŁADY

KSIĄŻKA DRUKOWANA

Schemat opisu wraz z interpunkcją

(nazwisko autora) (inicjał./inicjały imienia), (*tytuł* –kursywa): (*podtytuł*-kursywa). (wydanie).
 (miejsce wydania): (nazwa wydawcy), (rok wydania), s. (strona/ zakres stronic).
 (znormalizowany numer ISBN).

a) przypis bibliograficzny

Kunowski S., *Postawy współczesnej pedagogiki*. Wyd. 2. Warszawa: Wydawnictwo Salezjańskie, 1993, s. 53. ISBN 83-85528-61-X.

b) całość książki w bibliografii załącznikowej

Kunowski S., *Postawy współczesnej pedagogiki*. Wyd. 2. Warszawa: Wydawnictwo Salezjańskie, 1993. ISBN 83-85528-61-X.

Książka drukowana - do trzech autorów

Schemat opisu wraz z interpunkcją

(nazwisko pierwszego autora) (inicjał./inicjały imienia), (nazwisko drugiego autora) (inicjał./inicjały imienia), (nazwisko trzeciego autora) (inicjał./inicjały imienia), (tytuł –kursywa): (podtytuł–kursywa). (wydanie). (miejsce wydania): (nazwa wydawcy), (rok wydania), s. (strona/ zakres stronic). (znormalizowany numer ISBN).

a) przypis bibliograficzny

Godlewski M., Krawcewicz St., Wujek T., *Pedagogika: podręcznik akademicki*. Wyd. 6. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1978, s. 50.

b) całość książki w bibliografii załącznikowej

Godlewski M., Krawcewicz St., Wujek T., *Pedagogika: podręcznik akademicki*. Wyd. 6. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1978.

Książka drukowana - więcej niż trzech autorów

Schemat opisu wraz z interpunkcją

(nazwisko pierwszego autora) (inicjał./inicjały imienia) (skrót (i in.)), (tytuł –kursywa): (podtytuł–kursywa). (wydanie). (miejsce wydania): (nazwa wydawcy), (rok wydania), s. (strona/ zakres stronic). (znormalizowany numer ISBN).

a) forma przypisu bibliograficznego

Nowak M. i in., *Anatomia i fizjopatologia: podręcznik dla technikum : praca zbiorowa*. Wyd. 6. Warszawa : Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, 1986, s.15. ISBN 83-02-02158-X.

b) całość książki w bibliografii załącznikowej

Nowak M. i in., *Anatomia i fizjopatologia: podręcznik dla technikum: praca zbiorowa*. Wyd. 6. Warszawa: Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, 1986. ISBN 83-02-02158-X.

Książka pod redakcją – redaktor wskazany na stronie tytułowej wymieniany jest w strefie odpowiedzialności autorskiej. W nawiasie podawany jest rodzaj odpowiedzialności np. (red.), (red. nauk.)

a) przypis bibliograficzny

Suchodolski B. (red.), *Pedagogika: podręcznik dla kandydatów na nauczycieli*. T.1. Wyd.7. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1985, s. 25. ISBN 83-01-03611-7.

b) całość książki w bibliografii załącznikowej

Suchodolski B.(red.), *Pedagogika: podręcznik dla kandydatów na nauczycieli*.T.1. Wyd.7. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1985. ISBN 83-01-03611-7.

Książka, która powstała w wyniku współpracy wielu autorów

Pierwszym elementem opisu jest tytuł. Następnie wymienia się redaktora opracowania.

Schemat opisu wraz z interpunkcją

(*tytuł* – kursywa): (*podtytuł*- kursywa). (nazwisko redaktora) (inicjał./inicjały imienia) (skrót odpowiedzialności **red.**). (wydanie). (miejsce wydania): (nazwa wydawcy), (rok wydania), s. (strona/ zakres stronic). (znormalizowany numer ISBN).

a) przypis bibliograficzny

Rocznik strategiczny 2001/2002: przegląd sytuacji politycznej, gospodarczej i wojskowej w środowisku międzynarodowym Polski, Haliżak E. (red. nauk.). Warszawa: Wydaw. Naukowe Scholar, 2002, s. 154. ISBN 83-88495-84-4.

b) całość książki w bibliografii załącznikowej

Rocznik strategiczny 2001/2002: przegląd sytuacji politycznej, gospodarczej i wojskowej w środowisku międzynarodowym Polski, Haliżak E. (red. nauk.). Warszawa: Wydaw. Naukowe Scholar, 2002. ISBN 83-88495-84-4.

Książka wielotomowa

Schemat opisu wraz z interpunkcją

(nazwisko autora) (inicjał./inicjały imienia), (*tytuł* –pismem pochyłym): (*podtytuł*- kursywa). (numer tomu). (*tytuł tomu*- kursywa). (wydanie). (miejsce wydania): (nazwa wydawcy), (rok wydania), s. (strona/ zakres stronic). (znormalizowany numer ISBN).

a) przypis bibliograficzny

Doroszewska J., *Pedagogika specjalna*. T.2. *Podstawowe problemy teorii i praktyki rewalidacji poszczególnych odchyleń od normy*. Wyd. 2 uzup. Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1989, s. 45. ISBN 83-04-00318-X.

Strelau J. (red. nauk), *Psychologia: podręcznik akademicki*. T.1. *Podstawy psychologii*. Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, 2000, s.79. ISBN 83-87957-04-6.

b) całość książki w bibliografii załącznikowej

Doroszewska J., *Pedagogika specjalna*. T.2. *Podstawowe problemy teorii i praktyki rewalidacji poszczególnych odchyleń od normy*. Wyd. 2 uzup. Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1989. ISBN 83-04-00318-X.

Strelau J. (red. nauk), *Psychologia: podręcznik akademicki*. T.1. *Podstawy psychologii*. Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, 2000. ISBN 83-87957-04-6.

Książka drukowana jako część serii

Schemat opisu wraz z interpunkcją

(nazwisko autora) (inicjał./inicjały imienia), (*tytuł* – kursywa): (*podtytuł*- kursywa).
(wydanie). (miejsce wydania): (nazwa wydawcy), (rok wydania), s. (strona/ zakres stronic).
(nazwa serii - każdy wyraz pisany z wielkiej litery). (znormalizowany numer ISBN).

a) przypis bibliograficzny

Olechnowicz H., *Dziecko z autyzmem: wyzwianie potencjału rozwojowego*. Warszawa: Wydaw. Naukowe PWN, 2013, s. 107. Pedagogika Specjalna. ISBN 978-83-01-16957-2.

b) całość książki w bibliografii załącznikowej

Olechnowicz H., *Dziecko z autyzmem: wyzwianie potencjału rozwojowego*. Warszawa: Wydaw. Naukowe PWN, 2013, s. 107. Pedagogika Specjalna. ISBN 978-83-01-16957-2.

KSIĄŻKA ELEKTRONICZNA

Schemat opisu wraz z interpunkcją

(nazwisko autora) (inicjał./inicjały imienia), (*tytuł* – kursywa) (oznaczenie typu nośnika).
(miejsce wydania): (nazwa wydawcy), (rok wydania), s. (strona / zakres stronic). (data
przeglądania). (znormalizowany numer ISBN). (dostępność).

a) przypis bibliograficzny

Niedźwiedzka B., Hunskar I., *Zostań lepszym nauczycielem kompetencji informacyjnych* [online]. Kraków: Wydawnictwo EJB, 2011, s.11 [przełączany 26 lipca 2017]. ISBN 978-83-88519-43-7. Dostępny w: http://biblioteka.womczest.edu.pl/new/wp-content/uploads/2013/09/webowa_biblioteka_informatyka_zostan_lepszym_nauczycielem_kompetencji_informacyjnych.pdf.

b) całość książki w bibliografii załącznikowej

Niedźwiedzka B., Hunskar I., *Zostań lepszym nauczycielem kompetencji informacyjnych* [online]. Kraków: Wydawnictwo EJB, 2011 [przełączany 26 lipca 2017]. ISBN 978-83-88519-43-7. Dostępny w: http://biblioteka.womczest.edu.pl/new/wp-content/uploads/2013/09/webowa_biblioteka_informatyka_zostan_lepszym_nauczycielem_kompetencji_informacyjnych.pdf.

Książka na płycie CD/ CD-ROM

Schemat opisu wraz z interpunkcją

(nazwisko autora) (inicjał./ inicjały imienia), (*tytuł* – kursywa) (oznaczenie typu nośnika): (*podtytuł*- kursywa). (oznaczenie wersji). (miejsce wydania): (nazwa wydawcy), (rok wydania). (znormalizowany numer ISBN).

Czaja-Antoszek I., *Projekt "Przedszkole bez zabawek"* [CD-ROM]: *pomysły na twórczą i samodzielną zabawę*. Wersja 2.1. Poznań: Oficyna MM Wydawnictwo Prawnicze, 2015. ISBN 978-83-61123-35-4.

II.DOKUMENTY NIESAMOISTNE

OPIS BIBLIOGRAFICZNY ARTYKUŁU W PRACY ZBIOROWEJ (drukowanej i elektronicznej)

Elementy opisu w kolejności występowania

- 1) nazwa twórcy/twórców artykułu- **element wymagany**
- 2) tytuł artykułu - **element wymagany**
- 3) W: **element wymagany!!!** - opis jednostki macierzystej, w której znajduje się cytowany artykuł należy obowiązkowo poprzedzić „W:”
- 4) nazwa twórcy/twórców dokumentu macierzystego - **element wymagany**
- 5) tytuł dokumentu macierzystego - **element wymagany**
- 6) oznaczenie nośnika - **element wymagany**, jeśli opisywana jednostka nie jest dokumentem drukowanym, np. [online]
- 7) podtytuł - **element fakultatywny**, jeśli istnieje i uzupełnia tytuł
- 8) wydanie - **element wymagany** - w przypadku kolejnego wydania
- 9) współtwórca dokumentu macierzystego (np. redaktor, tłumacz) – **element fakultatywny**
- 10) miejsce wydania - **element wymagany**
- 11) wydawca - **element wymagany**
- 12) data wydania - **element wymagany**
- 13) numer tomu (w przypadku wydawnictw wielotomowych) - **element wymagany**
- 14) zakres stron, na których znajduje się cytowany artykuł - **element wymagany**
- 15) data powołania - **element wymagany** - w przypadku zasobów informacji online jest to data przeglądania dokumentu
- 16) tytuł serii, jeśli jednostka jest częścią serii - **element wymagany**
- 17) numer ISBN - **element wymagany** - dla wydawnictw zwartych, jeśli jest dostępny
- 18) dostępność - **element wymagany** - w przypadku dokumentów w dostępie online - zawiera adres sieciowy.

Artykuł w książce drukowanej

Przykładowy schemat opisu wraz z interpunkcją

(nazwisko autora) (inicjał./inicjały imienia), (*tytuł rozdziału* –kursywa) . W: (nazwisko autora) (inicjał./inicjały imienia), (*tytuł książki-pismem pochyłym*): (podtytuł-pismem pochyłym). (wydanie). (miejsce wydania): (nazwa wydawcy), (rok wydania), (numer tomu), s. (strona/ zakres stron na których znajduje się rozdział). (znormalizowany numer ISBN).

a) przypis bibliograficzny

Abramczyk J., *Zjawisko mobbingu wśród uczniów szkół gimnazjalnych w świetle przeprowadzonych badań*. W: *Przemoc i agresja w szkole – próby rozwiązania problemu*, Rejzner A.(red.).Warszawa: Wyższa Szkoła Pedagogiczna Towarzystwa Wiedzy Powszechnej, 2008, s. 57. ISBN 978-83-88278-92-4.

b) całość dokumentu w bibliografii załącznikowej

Abramczyk J., *Zjawisko mobbingu wśród uczniów szkół gimnazjalnych w świetle przeprowadzonych badań*. W: *Przemoc i agresja w szkole – próby rozwiązania problemu*, Rejzner A. (red.).Warszawa: Wyższa Szkoła Pedagogiczna Towarzystwa Wiedzy Powszechnej, 2008, s. 47-60. ISBN 978-83-88278-92-4.

Artykuł w książce drukowanej wielotomowej

a) przypis bibliograficzny

Siuta J., *Hipnoza*. W: Strelau J. (red. nauk), *Psychologia: podręcznik akademicki*. Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, 2000, t.2, s. 513. ISBN 83-87957-04-6.

b) całość dokumentu w bibliografii załącznikowej

Siuta J., *Hipnoza*. W: Strelau J. (red. nauk), *Psychologia: podręcznik akademicki*. Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, 2000, t.2, s.511-521. ISBN 83-87957-04-6.

Artykuł w książce elektronicznej

a) przypis bibliograficzny

Konieczna D., *Biblioteka akademicka jako instytucja promująca proces kształcenia*. W: *Biblioteki naukowe w kulturze i cywilizacji* [online]: *działania i codzienność*. Poznań : Biblioteka Główna Politechniki Poznańskiej, 2005, t. 1, s. 115 [przeoglądany 20.06.2017]. ISBN 83-910677-2-6. Dostępny w: https://library.put.poznan.pl/2005/pdf/konf_2005_1.pdf.

b) całość dokumentu w bibliografii załącznikowej

Konieczna D., *Biblioteka akademicka jako instytucja promująca proces kształcenia*. W: *Biblioteki naukowe w kulturze i cywilizacji* [online]: *działania i codzienność*. Poznań : Biblioteka Główna Politechniki Poznańskiej, 2005, t. 1, s. 111-121 [przeoglądany 20.06.2017]. ISBN 83-910677-2-6. Dostępny w: https://library.put.poznan.pl/2005/pdf/konf_2005_1.pdf.

OPIS BIBLIOGRAFICZNY ARTYKUŁU W CZASOPISMIU (czasopismo drukowane i elektroniczne)

Elementy opisu w kolejności występowania

- 1) nazwa twórcy/twórców artykułu – **element wymagany**
- 2) tytuł artykułu - **element wymagany**, pismem pochyłym (kursywą)
- 3) tytuł czasopisma macierzystego - **element wymagany**, pismem prostym w cudzysłowie, wszystkie wyrazy tytułu piszemy z wielkiej litery z wyjątkiem spójników i przyimków np. „Wychowanie na Co Dzień”
- 4) oznaczenie nośnika - **element wymagany**, w przypadku , jeżeli czasopismo nie jest dokumentem drukowanym
- 5) podtytuł czasopisma macierzystego - **element fakultatywny** , pismem pochyłym (kursywą)
- 6) data wydania - **element wymagany**
- 7) numer czasopisma - **element wymagany** - numer tom, rocznika, zeszytu podajemy cyframi arabskim, np. t. 5; R. 24; z. 5; nr 13
- 8) oznaczenie zakresu stron artykułu - **element wymagany**
- 9) data powołania/przeoglądania - **element wymagany**, w przypadku czasopism online podawany w nawiasie kwadratowym
- 10) znormalizowany numer ISSN - **element wymagany**, jeśli jest dostępny

11) dostępność - **element wymagany**, w przypadku czasopism w dostępie online zawiera adres sieciowy

Artykuł w czasopiśmie drukowanym

Schemat opisu wraz z interpunkcją

(nazwisko autora) (inicjał./inicjały imienia), (*tytuł artykułu* – kursywa), (tytuł czasopisma w cudzysłowie) (rok wydania), (numer czasopisma), (strona/ zakres stronic). (znormalizowany numer ISBN).

a) przypis bibliograficzny

Szewczyk B., *Bajka terapeutyczna w pracy z chorymi na oddziałach onkologicznych*, „Biblioterapeuta” 2013, nr 1, s. 3. ISSN 1641-6643.

b) całość dokumentu w bibliografii załącznikowej

Szewczyk B., *Bajka terapeutyczna w pracy z chorymi na oddziałach onkologicznych*, „Biblioterapeuta” 2013, nr 1, s. 2-13. ISSN 1641-6643.

Artykuł w czasopiśmie elektronicznym

Schemat opisu wraz z interpunkcją

(nazwisko autora) (inicjał./inicjały imienia), (*tytuł artykułu* –kursywa), (tytuł czasopisma w cudzysłowie) (oznaczenie nośnika) (rok wydania), (numer czasopisma), (strona/ zakres stronic) (data przeglądania). (znormalizowany numer ISBN). (dostępność).

a) przypisu bibliograficzny

Dziak J. i in., *Edukacja informacyjna w polskich bibliotekach akademickich - raport z badań*, „Bibliotheca Nostra” [online] 2013, s. 37 [przełgądany 30.05.2017]. ISSN 1734-6576. Dostępny w: <http://www.bibliothecanostra.awf.katowice.pl/nr-1-31-2013-information-literacy-teoria-i-praktyka/> .

b) całość dokumentu w bibliografii załącznikowej

Dziak J. i in., *Edukacja informacyjna w polskich bibliotekach akademickich - raport z badań*, „Bibliotheca Nostra” [online] 2013, s. 26-42 [przełgądany 30.05.2017]. ISSN 1734-6576. Dostępny w: <http://www.bibliothecanostra.awf.katowice.pl/nr-1-31-2013-information-literacy-teoria-i-praktyka/> .

III. AKTY PRAWNE: ustawy, rozporządzenia, zarządzenia

Elementy opisu oraz ich kolejność:

1. tytuł dokumentu w skład którego wchodzą: nazwa dokumentu, data zatwierdzenia, tytuł,
2. lokalizacja w miejscu publikacji wraz z kolejnymi nowelizacjami, jeśli istnieją.

PRZYKŁADY

Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji. Dziennik Ustaw 1990, Nr 30, poz. 179.

Ustawa z dnia 29 listopada 1990 r. o pomocy społecznej. Dziennik Ustaw 1998, Nr 64, poz. 414. Nowelizacje: 1998, nr 106, poz. 668, Nr 117, poz. 756, Nr 162, poz. 1118, 1126; 1999, Nr 20, poz. 170, Nr 79, poz. 885.

IV. WIADOMOŚCI ELEKTRONICZNE – portal

Elementy opisu i ich kolejność:

1. autor/twórca portalu,
2. typ nośnika,
3. data wydania,
4. data aktualizacji,
5. data dostępu,
6. warunki dostępu.

PRZYKŁADY

Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich, *O bibliotekach*. Ostatnia aktualizacja 16.08.2017 [dostęp 18.08.2017]. Dostępny w: http://www.sbp.pl/o_bibliotekach/wydarzenia

Rozkosz E., *Edukacja informacyjna*. Ostatnia aktualizacja 22.08.2016 [dostęp 18.08.2017]. Dostępny w: <http://www.edukacjainformacyjna.pl/edukacja-informacyjna-blog/na-uczelni/>

V. POŚREDNIE POWOŁYWANIE SIĘ NA ŹRÓDŁO

Jeśli korzystamy z książki, w której autor odwołuje się do innego źródła – jest to tzw. „cytowanie z drugiej ręki”. Opis bibliograficzny sporządza się w sposób następujący:

1. jako pierwszą informację podajemy źródło pierwotne bez konieczności podawania wszystkich danych, np. numeru strony,
2. przed opisem publikacji z której została przejęta informacja należy obowiązkowo zastosować skrót „**cytat za:**” ,
3. w dalszej kolejności następuje opis książki z której korzystamy z podaniem wszystkich danych wraz ze stronami.

Schemat opisu wraz z interpunkcją

(nazwisko autora) (inicjał./inicjały imienia), (*tytuł* –kursywa) . (miejsce wydania): (nazwa wydawcy), (rok wydania) **cytat za:** (nazwisko autora) (inicjał./inicjały imienia), (*tytuł* –kursywa): (*podtytuł*-kursywa). (wydanie). (miejsce wydania): (nazwa wydawcy), (rok wydania), s. (strona/zakres stron). (znormalizowany numer ISBN).

Przykład

Wojciechowski J., *Marketing w bibliotece*. Warszaw: Wydawnictwo SBP, 1993 **cytat za:** Kamińska J., *Marketing wewnętrzny w bibliotece*. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 2006, s. 58. ISBN 83-61464-03-07.

Przypis słownikowy* podaje znaczenie terminów, definicji, wyrazów i wyrażeń w języku obcym użytych w tekście pracy. Wyjaśniany termin wyróżnia się pismem pochyłym. Treść wyjaśnienia następuje po myślniku. Na końcu tak sporządzonego przypisu nie stawia się kropki.

* W normie PN-ISO 690 : 2012 brak jest definicji przypisu słownikowego.

PPRZYKŁADY

a) wyrażenie obce bez podania źródła

Na polu tym duże osiągnięcia posiada APA ¹.

---

¹ APA (ang.) – American Psychological Association (Amerykańskie Stowarzyszenie Psychologiczne)

b) wyjaśnienie terminu z podaniem źródła

⁴ *in vitro* (łac.) – termin odnoszący się do biologicznych lub fizjologicznych prób lub eksperymentów przeprowadzanych poza organizmem, na wyizolowanych preparatach (np. w probówce) wg Reber A.S., Reber E.S., *Słownik psychologii*. Wyd. polskie. Kurcz I., Skarzyńska K. (red.). Warszawa: Wydaw. Naukowe Scholar, 2005, s. 280. ISBN 83-7383-119-3.

Cytowanie

Fragment cudzego tekstu lub czyjejś wypowiedzi przytoczony dosłownie z innej pracy jest cytatem. Cytat należy bezwzględnie opatrzyć informacją bibliograficzną w formie przypisu zgodnie z wcześniej opisanymi regułami.

Cytat w tekście należy wyróżnić graficznie ujmując go w cudzysłów.

Jeśli decydujemy się na cytowanie dosłowne nie należy zmieniać cytowanego tekstu.

Przy skracaniu cytatu opuszczone fragmenty należy zaznaczyć trzema kropkami ujętymi w nawias okrągły (...)

Przy cytowaniu większego fragmentu można go wyróżnić graficznie w formie osobnego bloku z dodatkowym wcięciem. Nie stosujemy w tym przypadku cudzysłowu. Cytowany tekst można zaznaczyć kursywą.

PRZYKŁADY

a) skracanie cytatu

(przykładowy tekst)

Powinnością biblioteki uczelni wyższej w zakresie kształtowania kultury informacyjnej wszystkich użytkowników powinno być dostarczanie wiedzy „(...) jak się uczyć, jak zarządzać informacjami, jak przekształcać informacje w wiedzę, jak radzić sobie z tzw. szumem informacyjnym, jak oceniać i selekcjonować informacje, jak korzystać z nowych technologii, jak dobrać właściwie źródła informacji i strategie wyszukiwawcze (...)” ⁸.

---

⁸ Bosacka M., *Biblioteka akademicka jako organizacja ucząca i ucząca się*, „Bibliotheca Nostra : śląski kwartalnik naukowy” [online] 2012, nr 1(27), s. 14 [dostęp 18.06.2017]. ISSN 1734-6576. Dostępny w: <http://bibliothecanostra.awf.katowice.pl/nr-1-27-2012-kształcenie-uzytkownikow-bibliotek-szkol-wyzszych>

b) blok cytatu

(przykładowy tekst)

Waldemar Furmanek oba pojęcia definiuje w sposób następujący:

Kultura informatyczna i informacyjna człowieka to system stałych skłonności i sprawności jego woli, który umożliwi mu godne wykorzystanie wytworów i utworów informatyki, występujących w otaczającej go rzeczywistości w celu zmiany jakości życia swojego i innych ludzi. Wyrażają się one we względnie trwałych i pozytywnych postawach wobec zjawisk informatyki (użytkowników, twórców i wytwórców) opartych na opanowanej wiedzy i umiejętnościach informatycznych i informacyjnych. Ujawniają się przede wszystkim w etycznych zachowaniach oraz postępowaniach człowieka, w różnych sytuacjach wykorzystywania przez niego technologii informacyjnych⁷.

---

⁷ Furmanek W., *Kultura informacyjna kategorią pedagogiki współczesnej*, „Dydaktyka Informatyki” [online] 2004, t.1, s. 45 [dostęp 12.06.2017]. ISSN 1734-6576. Dostępny w: http://bazhum.muzhp.pl/media//files/Dydaktyka_Informatyki/Dydaktyka_Informatyki-r2004-t1/Dydaktyka_Informatyki-r2004-t1-s170-191/Dydaktyka_Informatyki-r2004-t1-s170-191.pdf.

Opracowano na podstawie publikacji:

Antczak M., Nowacka A., *Przypisy, powołania, bibliografia załącznikowa: jak tworzyć i stosować : podręcznik*. Warszawa: Wydawnictwo SBP, 2008. ISBN 978-83-61464-03-07.

Haładziński P., Kaczmarek L., *Cytowanie literatury i tworzenie spisu literatury cytowanej wg standardów APA*. Prezentacja [online] [dostęp 07.08.2017]. Dostępny w: www.staff.amu.edu.pl/~uamzpoip/seminarium_mgr/sem.../Cytowanie_literatury.ppt.

Kozłowski R., *Praktyczny sposób pisania pracy dyplomowej: z wykorzystaniem programu komputerowego i Internetu*. Warszawa: Wolters Kluwer, 2009. ISBN 978-83-7601-445-6.

Narloch A., *Bibliografia załącznikowa : zasady sporządzania* [online] [dostęp 19.07.2017]. Dostępny w: http://bg.zut.edu.pl/pliki/p1_m0_220.pdf.

PN-ISO 690 : 2012, Informacja i dokumentacja : wytyczne opracowania przypisów bibliograficznych i powołań na zasoby informacji.

Wawrzusiszyn A. (red. nauk.), *Praca dyplomowa z bezpieczeństwa: wprowadzenie do badań*. Warszawa: Difin, 2016. ISBN 978-83-8085-093-4.